

บทที่ 5

การอภิปรายผลการวิจัย

บทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญของผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 5 ประการ คือ

- 1.1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดกระบี่ ใน 3 ด้าน คือ
  - 1.1.1 พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมด้านการครองตน
  - 1.1.2 พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมด้านการครองคน
  - 1.1.3 พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมด้านการครองงาน
- 1.2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดกระบี่
- 1.3 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีห้องเรียนน้อยกว่า 12 ห้องเรียนและโรงเรียนที่มีห้องเรียน 12 ห้องเรียนหรือมากกว่า
- 1.4 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และอายุ 45 ปีหรือมากกว่า
- 1.5 เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของครูและกรรมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่

2. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

2.1 พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาของโรงเรียนในจังหวัดกระบี่แตกต่างกัน

2.2 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีห้องเรียนน้อยกว่า 12 ห้องเรียนและมีห้องเรียน 12 ห้องเรียนหรือมากกว่า มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมแตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปี และอายุ 45 ปีหรือมากกว่า มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมแตกต่างกัน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูและกรรมการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ ปีการศึกษา 2537 จำนวน 370 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสำรวจรายการเกี่ยวกับสถานภาพของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษา มีลักษณะเป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบลิเคิร์ต (Likert's Scale) ในการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน นำผลความเที่ยงตรงตามโครงสร้าง (Construct Validity) นำมาปรับปรุงและเลือกใช้ แล้วนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูและกรรมการศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน หาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha -Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ .92 แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านการครองตนเท่ากับ .82 ด้านการครองคนเท่ากับ .92 ด้านการครองงานเท่ากับ .88 ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดสำหรับรวบรวมความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ถึงครูและกรรมการศึกษาในจังหวัดกระบี่ จำนวน 370 ฉบับ เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามและรวบรวมส่งกลับคืน จากแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมดปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 344 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.97 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อจะเลือกเอาเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ ปรากฏว่าเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทุกฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

3.4.1 ตอนที่ 1 และตอนที่ 2 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม และผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าความถี่และค่าร้อยละของแต่ละรายการ

3.4.2 ตอนที่ 3 พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาในจังหวัดกระบี่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นรายชื่อ รายด้านและภาพรวม และทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที (t-test)

3.4.3 ตอนที่ 4 พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาในจังหวัดกระบี่ จากแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4. ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาในจังหวัดกระบี่ มีสาระสำคัญของผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

4.1 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาอยู่ในระดับดี โดยภาพรวมและรายด้าน โดยมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ด้านการครองงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการครองตนและด้านการครองคน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

4.1.1 ด้านการครองคน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมตามทัศนะของครู ในข้อประพัตติคนเป็นคนสุภาพเรียบร้อย และตามทัศนะของกรรมการศึกษา ในข้อประพัตติคนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ครูและกรรมการศึกษามีทัศนะเหมือนกัน ในข้อมีพฤติกรรมละเว้นจากสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

4.1.2 ด้านการครองคน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมตามทัศนะของครูในข้อการไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และ ข้อมีความยุติธรรมไม่ลำเอียง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ตามทัศนะกรรมการศึกษาในข้อยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และมีบรรทัดฐานในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

4.1.3 ด้านการครองงาน ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมตามทัศนะของครูในข้อ ไม่ใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดและมีพฤติกรรมริเริ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด และตามทัศนะของกรรมการศึกษา ในข้อมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยมีพฤติกรรมการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

4.2 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาในจังหวัดกระบี่สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษาในจังหวัดกระบี่ ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

4.3 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีห้องเรียนน้อยกว่า 12 ห้องเรียน และโรงเรียนที่มี 12 ห้องเรียนหรือมากกว่า สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีห้องเรียนน้อยกว่า 12 ห้องเรียน และโรงเรียนที่มี 12 ห้องเรียนหรือมากกว่ามีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

4.4 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ที่มีอายุน้อยกว่า 45 ปีและมีอายุ 45 ปีหรือมากกว่า สรุปได้

ว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ที่มีอายุน้อยกว่า 45 ปีและมีอายุ 45 ปีหรือมากกว่า มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน

4.5 ผลการรวบรวมความคิดเห็นของครูและกรรมการศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ สรุปได้ว่า

4.5.1 ด้านการครองตน ครูและกรรมการศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมในข้อมีความเสียสละ อุทิศเวลาและแรงงานเพื่อส่วนรวม มีความดีมากที่สุด

4.5.2 ด้านการครองคน ครูและกรรมการศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมในข้อ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น มีความดีมากที่สุด

4.5.3 ด้านการครองงาน ครูมีความคิดเห็นว่าคุณสมบัติผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมในข้อ มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน และกรรมการศึกษามีความคิดเห็นว่า มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความดีมากที่สุด

การอภิปรายผล

ในการอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยอภิปรายผลตามประเด็นที่ค้นพบดังต่อไปนี้

1. ตามที่พบว่า พฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ที่ตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษา โดยภาพรวมมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในระดับดีทั้ง 3 ด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีชา จันทร์ไพศรี (2535 : 102) ซึ่งพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามคุณธรรมสูงทุกด้าน เช่นเดียวกับงานวิจัยของ วัฒนะ สังวาลย์ (2531 : บทคัดย่อ) ก็พบว่าผู้บริหารโรงเรียนควรรู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมและเป็นแบบอย่างที่ดี และฉลอง มาปรีดา (2537 : 7-8) กล่าวไว้ว่า การบริหาร คือการปกครอง รักษา ดูแลและดำเนินงานโดยอาศัยคน เงิน วัสดุสิ่งของที่เป็นอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารก็มีหน้าที่ทำให้คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาร่วมกันทำงานแล้วให้งานสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และเนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้ถูกเฟื่องมองให้เป็นแบบอย่างของผู้ใต้บังคับบัญชาตลอดจนบุคคลอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหาร

ต้องปฏิบัติแต่สิ่งที่ดีงามตามหลักคุณธรรมคือผู้บริหารที่ดีต้องมี "ธรรมสมบัติ 3 ประการ" ได้แก่ หลักธรรมในการครองตน หลักธรรมในการครองคน และหลักธรรมในการครองงาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู, 2536 : 1) โดยยึดถือหลักธรรมเป็นที่ตั้งแห่งจิตใจ ดังที่ สมเดช สีแสง (2537 : 84) กล่าวถึงหลักธรรมสำหรับผู้บริหารคือ ทศพิธราชธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมที่เปรียบเสมือนศีลวินัย ของผู้บริหาร ซึ่งจะต้องสังวรปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องอบรมและคุ้มครองจิตใจไม่ให้ละเมิดอำนาจหน้าที่โดยอาศัยหลักธรรมนี้เป็นหลักหรือเป็นปทัสฐานของการบริหารงาน

แต่อย่างไรก็ตาม ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ก็ไม่ได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ในระดับดีมากทั้ง 3 ด้าน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันความเจริญทางด้านวัตถุมีมากขึ้น ทำให้ละเลยต่อการพัฒนาจิตใจและไม่เอาใจใส่ต่อคุณธรรมจริยธรรมเท่าที่ควร อีกประการหนึ่งเป็นเพราะว่าสังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมโลกาภิวัตน์ แกนของสังคมแบบโลกาภิวัตน์คือทุนนิยม มุ่งหวังให้เศษย์ มุ่งหวังให้คนบริโภคนกันมาก (ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงค์, 2538 : 77) บุคคลจึงมีความจำเป็นต้องหารายได้ให้เพียงพอต่อปัจจัยที่บริโภคมากขึ้น จึงอาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมทุกด้านในระดับดี เท่านั้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมด้านการครองงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทราณี สงวนนาม (2534 : 20) ซึ่งพบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีลักษณะผู้นำแบบมุ่งงานมากกว่ามุ่งสัมพันธ์ และแนวคิดของชำเลื่อง วุฒิจันทร์ (2524 : 120) ซึ่งกล่าวถึง จรรยาบรรณข้อหนึ่งของผู้บริหารว่าต้องเป็นผู้มีความขยันขันแข็งในการทำงานและอุทิศเวลาแก่หน้าที่การงาน และตรงกับความต้องการของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่ต้องการให้ผู้บริหารทุกระดับยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน

แต่อย่างไรก็ตามพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมอีก 2 ด้าน คือ ด้านการครองตน และการครองคน ก็มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับเดียวกัน คืออยู่ในระดับดีเช่นกัน

จึงเห็นได้ว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมทั้ง 3 ด้านควบคู่กันไปในการปฏิบัติงานจึงกล่าวได้ว่าผู้บริหารต้อง

มีพลังทางคุณธรรมจริยธรรมในการสร้างเสริมภาวะผู้นำของคนให้น่าศรัทธาและน่าเลื่อมใสมากขึ้น

และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า

1.1 ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมด้านการครองตนตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษา ในข้อ ประพฤติตนเป็นคนสุภาพเรียบร้อย และประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยทางราชการ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญเทียม พันธุ์รอด (2534 : 89) ที่พบว่าผู้บริหาร โรงเรียนปฏิบัติตามคุณธรรมในด้านการครองตนในพฤติกรรม ประพฤติตนเป็นคนสุภาพเรียบร้อย มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อาภา ภมรบุตร (2529 : 70) และฉลอง มาปรีดา (2537 : 23-24) ที่กล่าวไว้ว่าผู้บริหารควรแสดงตนเป็นคนสุภาพเรียบร้อยและประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ ซึ่งตรงกับที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระบรมราโชวาทเกี่ยวกับ "วินัย" ไว้ว่า "คนที่มีระเบียบวินัยเป็นผู้ที่เข้มแข็ง เป็นผู้ที่มีหวังดีต่อตนเอง เป็นผู้ที่จะมีความสำเร็จในอนาคต" (ไกรยุทธ ธีรยาศินันท์, 2531 : 24)

การประพฤติตนเป็นคนสุภาพเรียบร้อย และประพฤติตนอยู่ในระเบียบวินัยของทางราชการ ก็คือผู้ที่มีระเบียบ ได้แก่ระเบียบในการคิดและการกระทำ บุคคลที่สามารถครองตนอยู่ในระเบียบอย่างสม่ำเสมอได้ก็คือผู้ที่มีหลักธรรมในการครองตน หลักธรรมดังกล่าวได้แก่ การละเว้นจากอบายมุขต่าง ๆ โดยยึดถือหลักคุณธรรม หิริ โอตตปปะ การระมัดระวังและเกรงกลัวต่อการทำความชั่ว หลักสติ สัมปชัญญะ ซึ่งบรรจง ชุตกุลชาติ (2537 : 24) กล่าวไว้ว่า การใช้สติสัมปชัญญะนั้น จะบันดาลให้เราเกิดคุณธรรมที่จะทำให้เกิดธรรมะในใจได้เป็นอย่างดี ผู้บริหารที่ดีจึงต้องมีสติ สัมปชัญญะอยู่เสมอเพื่อจะได้เป็นเครื่องเตือนตนมิให้กระทำความผิด จึงจะสามารถดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาและผู้ร่วมงานได้

1.2 ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมด้านการครองตนตามทัศนะของครูในข้อ ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่น มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด สอดคล้องกับ ผลการรวบรวมความคิดเห็น ตอนที่ 4 ซึ่งพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง ด้านมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น มีความดีมากที่สุด และแนวคิดของ สมภพ โรจนพันธ์ (2531 : 71) ซึ่งกล่าวไว้ว่า "ความอิจฉาริษยาก่อให้เกิดความมั่งงาย ความเกลียด และก่อให้เกิดพฤติกรรมที่น่าเกลียด" ผู้บริหาร

จึงไม่ควรมีพฤติกรรมดังกล่าว ผู้บริหารควรเป็นผู้มีความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อต่อเพื่อนร่วมงาน โดยยึดถือหลักพรหมวิหาร 4 เป็นเครื่องนำทาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สอนองศรี รุดดิษฐ์ (2523 : 82) ซึ่งพบว่า ความสามารถในการเป็นผู้นำแบบประชาธิปไตย มีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณธรรมด้าน เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา

ทัศนะของกรมการศึกษาพบว่า มีพฤติกรรมการยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ พงษ์เทพนิวัตติ (2529 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าลักษณะพึงประสงค์ของผู้บริหารในด้านมนุษยสัมพันธ์คือ เป็นผู้มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษายังเป็นผู้หนึ่งในคณะกรรมการศึกษาประจำโรงเรียน มีการประชุมและร่วมมือกันปฏิบัติงานกับครู กรรมการศึกษา และผู้นำในท้องถิ่นเป็นประจำ อีกทั้งการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีความจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากชุมชน คณะกรรมการศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนก็เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในโรงเรียนประถมศึกษาด้วย ทำให้กรรมการศึกษามีความเห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีพฤติกรรม การยึดหลักการทำงานแบบมีส่วนร่วมมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิทธิชัย ธนเศรษฐ์ (2535 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีภาวะผู้นำแบบ "ให้มีส่วนร่วม" สำหรับศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี (2535 : 48) ให้ข้อคิดไว้ว่า การทำงานโดยยึดหลักประชาธิปไตย จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้ร่วมงาน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความรักและเห็นคุณค่าซึ่งกันและกันจึงจะครองใจคนได้

1.3 ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมด้านการครองงานตามทัศนะของครู ในข้อ ไม่ใช่อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด สอดคล้องกับผลการรวบรวมความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามตอนที่ 4 ซึ่งพบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา มีพฤติกรรมซื่อสัตย์ สุจริต มีความถี่มากที่สุดและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเชื้อ วงศ์पालามานนท์ (2526 : 81) ซึ่งพบว่าครู อาจารย์ให้ความสำคัญกับค่านิยมด้านความซื่อสัตย์ สุจริต เป็นอันดับแรก นับว่าเป็นเรื่องที่น่ายินดี ที่ผู้บริหารโรงเรียนยึดหลักปฏิบัติงาน โดยไม่ใช่อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ส่วนตน ท่านอาจารย์พุทธทาสภิกขุให้ข้อคิดไว้ในหนังสือ "ธรรมสำหรับครู" ว่าการปฏิบัติงานคือการปฏิบัติธรรม การทำตามหน้าที่ก็คือการปฏิบัติธรรม เพราะธรรมก็คือหน้าที่ ผู้ที่เป็นครูจึงควรตระหนักว่า การเคารพหน้าที่ก็คือเคารพธรรม เคารพธรรมคือ

เคารพหน้าที่ เคารพด้วยการทำให้ดีที่สุดในที่จะทำได้ (สำนักงานคณะกรรมการ
 ประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529 : 23-42) อีกทั้งยังสอดคล้องกับปรัชญาของ
 มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ซึ่งยึดถือไว้ว่า

ให้ถือประโยชน์ส่วนตัว	เป็นที่สอง
ประโยชน์สุขของเพื่อนมนุษย์	เป็นกิจที่หนึ่ง
ลาภ ทรัพย์ และเกียรติยศ	จะตกแก่ท่านเอง
ถ้าท่านทรงธรรมแห่งอาชีพ	ไว้ให้บริสุทธิ์

กรรมการศึกษาซึ่งมีทัศนะว่าผู้บริหาร โรงเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่าง
 ด้านมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าการ
 ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหาร โรงเรียนและกรรมการศึกษาในโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นการ
 ร่วมมือ ร่วมใจในการทำงาน ทำให้กรรมการศึกษามีความเห็นว่าคุณบริหาร โรงเรียนมีการ
 ปฏิบัติงานอย่างมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของ ฉลอง
 มาปรีดา (2537 : 23-24) ซึ่งกล่าวถึงจรรยาบรรณของผู้บริหารว่าควรยึดหลักการมุ่งมั่น
 ทำงานเพื่อความเจริญก้าวหน้าของหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบ หลักธรรมที่สนับสนุนให้มี
 ความมุ่งมั่นที่จะทำงานให้สำเร็จ ได้แก่ อิทธิบาท 4 ซึ่ง ประกอบด้วย 1) ฉันทะ - มีใจรัก
 2) วิริยะ - พากเพียร 3) จิตตะ -เอาใจใส่ และ 4) วิมังสา - ใช้ปัญญาสอบสวน ผู้บริหารที่
 ยึดหลักอิทธิบาท 4 ในการครองงาน ก็จะประสบความสำเร็จในภาระงานอย่างยิ่ง ดัง
 พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่พระราชทานไว้ว่า "การทำงาน
 สิ่งใด แม้สำคัญยิ่งใหญ่ ก็เป็นอันหวังผลได้ทุกอย่าง เพราะการที่มีใจจดจ่อแน่วแน่ และพอ
 ใจในงานนั้น ทำให้พากเพียรอดทนทำงานต่อเนื่องกันไปได้ตลอด..." (ไกรยุทธ
 ธีรดาสินันท์, 2531 : 30-31) ส่วนสมเดช สีแสง (2537 : 96) กล่าวไว้ว่า อิทธิบาท 4
 เป็นทฤษฎีที่สมบูรณ์ที่พระพุทธเจ้าวางแนวไว้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติใช้เป็นแนวทางสู่ความสำเร็จ

2. ตามที่พบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบ
 อย่างทางจริยธรรมตามทัศนะของครูและกรรมการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งภาพรวมและ
 รายด้านซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะว่า ปัจจุบันการบริหารงานในโรงเรียน
 ประถมศึกษามีได้เป็นหน้าที่ของผู้บริหารเพียงคนเดียว แต่ต้องร่วมมือกันระหว่าง

ผู้ได้บังคับบัญชาคือครูในโรงเรียนและกรรมการศึกษาซึ่งเป็นตัวแทนของชุมชนเข้ามาช่วยในการบริหารงานเช่นเดียวกัน ดังที่ สุนทร ขอบทำดี (2534 : บทคัดย่อ) พบว่า กรรมการศึกษามีบทบาทในการประชาสัมพันธ์โรงเรียน มีส่วนร่วมในการประชุม ผู้ปกครอง และประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ความร่วมมือกันดังกล่าวทำให้ครูและกรรมการศึกษามีความใกล้ชิดกับผู้บริหารโรงเรียนมากขึ้น ทำให้มีทัศนคติต่อพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนไม่แตกต่างกัน และเป็นธรรมชาติอยู่เองที่ผู้ได้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงานย่อมคาดหวังในตัวผู้บังคับบัญชาของตนไว้สูงเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคล ภูวิกรมย์ (2525 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครองนักเรียนมีความคาดหวังเกี่ยวกับจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนไว้สูงเช่นเดียวกัน

ในวงการศึกษายุคปัจจุบัน ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับให้ความสนใจกับปัญหาคุณธรรมจริยธรรมมากขึ้น เพื่อให้คุณธรรมจริยธรรมมาช่วยขัดเกลาจิตใจของบุคคลในยุคที่มีความเจริญทางด้านวัตถุกันมากจึงเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่ผู้ร่วมงานและผู้ได้บังคับบัญชามีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการรณรงค์ให้ศีลธรรมกลับมา ยังปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีอยู่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ พงษ์เทพนิวัต (2529 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ผู้บริหาร ผู้นำท้องถิ่น และข้าราชการที่เกี่ยวข้องมีความเห็นต่อลักษณะที่พึงประสงค์ทางจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ตามที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีห้องเรียนน้อยกว่า 12 ห้องเรียน และที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาด 12 ห้องเรียนหรือมากกว่า มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้านซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนทั้ง 2 ขนาด ได้รับอิทธิพลทางด้านสื่อสารมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ ที่แพร่หลายเข้าไปอย่างทั่วถึงเช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมเชื้อ วงศ์ปาลามานนท์ (2526 : 158) ซึ่งพบว่าชุมชนในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีค่านิยมทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน นอกจากนั้นอาจเป็นเพราะว่า

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติศึกษาเป็นนโยบายของต้นในการย้ายสับเปลี่ยนผู้บริหารโรงเรียนอยู่เสมอ ทำให้เกิดการสับเปลี่ยนระหว่างผู้บริหารโรงเรียนทั้ง 2 ขนาด

2. ผู้บริหารโรงเรียนทุกขนาดผ่านกระบวนการเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารไม่แตกต่างกัน การเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารทั้งโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ผ่านกระบวนการเดียวกันคือการสอบเข้าและผ่านการอบรมเข้ม

3. ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้นำของสถาบันการศึกษาที่ใกล้ชิดกับนักเรียน โดยตรงความสำนึกทางจริยธรรมพื้นฐานของบุคคลทำให้ตระหนักในการแสดงตนที่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเช่นเดียวกัน

4. ตามที่พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุน้อยกว่า 45 ปี และที่มีอายุ 45 ปี หรือมากกว่า มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ไม่แตกต่างกัน ทั้งภาพรวมและรายด้านซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ผัน ทอมเกตุ (2534 : 64) ซึ่งพบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอายุต่ำกว่า 35 ปี และที่มีอายุตั้งแต่ 35 ปี ขึ้นไปไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพงษ์ ถักพิศโท (2531 : 60) ที่พบว่าครูที่มีวุฒิต่างกันมีความต้องการพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

ทั้งนี้ เป็นเพราะว่าในปัจจุบันการก้าวสู่ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน กระทำโดยวิธีการสอบคัดเลือกและเข้าอบรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่ง ทำให้ผู้ผ่านเข้ามาเป็นผู้บริหารโรงเรียน มีความรู้ ความสามารถ และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สพช.) ได้วางหลักสูตรให้ผู้บริหารโรงเรียนมีคุณสมบัติที่เหมาะสมเช่นเดียวกัน คุณลักษณะดังกล่าวที่วางให้ผู้บริหารเป็นแนวปฏิบัติได้แก่ พรหมวิหาร 4 และให้ยึดถือพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน ซึ่งพระราชทานให้เป็นแนวประพฤติปฏิบัติไว้ 4 ข้อคือ

- 1) การรักษาสัจจะความจริงใจต่อตนเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่สิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นธรรม
- 2) การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติในความสัจจะความดีนั้น
- 3) การอดทน ออกถ้อยและอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสุจริต ไม่ว่าด้วยเหตุประการใด
- 4) การรู้จักละวางความชั่ว ความทุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

อีกทั้งผู้บริหารส่วนใหญ่จะเข้าสู่ตำแหน่งเมื่อมีวุฒิภาวะที่เหมาะสม โดย โคลเบอร์ค (Kohlberg , 1976 : 32 อ้างถึงใน สุรศักดิ์ สันติชัยวุฒิสโชก, 2521 : 29) เชื่อว่า การบรรลุวุฒิภาวะเชิงจริยธรรมของบุคคลนั้นจะแสดงออกมาทางการใช้เหตุผลทางจริยธรรมอย่างเด่นชัดและเป็นเหตุให้มีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เหมาะสม ผู้บริหารโรงเรียนกว่าจะเข้าสู่ตำแหน่งได้ก็มีอายุโดยเฉลี่ยมากกว่า 30 ปี มี ลักษณะพฤติกรรมทางจริยธรรมที่มีเหตุผล ตามทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของ โคลเบอร์ค ซึ่งอธิบายว่า ลักษณะของมนุษย์ในพัฒนาการระดับนี้จะเป็นผู้ที่มีความเข้าใจสังคม (Social Perception) และพัฒนาไปสู่เป็นผู้มีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่เหมาะสม (Moral Behavior) นอกจากนั้นความสำคัญของผู้ที่จะเป็นผู้บริหารการศึกษาซึ่งถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณค่า ทำให้ตระหนักในความรับผิดชอบดังกล่าวให้แสดงพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาที่มีอายุต่ำกว่า 45 ปีและที่มีอายุ 45 ปีหรือมากกว่า มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมไม่แตกต่างกัน

5. ตามที่ได้รวบรวมความคิดเห็นของครูและกรรมการศึกษามีต่อพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ พบว่า ครูและกรรมการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกัน 2 ด้าน คือด้านการครองคนและครองคน โดยด้านการครองคนมีความเห็นว่ามีพฤติกรรมมีความเสียสละ อุทิศเวลาและแรงงานเพื่อส่วนรวม มีความดีมากที่สุด ด้านการครองคน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น มีความดีมากที่สุดสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช โพธิกุล (2528 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี มีคุณธรรมด้านความเสียสละอยู่ในระดับดี และงานวิจัยของ ประถม แสงสว่าง (2524 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่าลักษณะผู้บริหารการศึกษาที่คนไทยพึงประสงค์คือเป็นผู้มีความโอบอ้อมอารี และรู้จักเสียสละ จากผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่มีพฤติกรรมที่ดีตรงตามคุณลักษณะพึงประสงค์ทั้งด้านการครองคนและครองคน ดังที่ครูและกรรมการศึกษาเห็นสอดคล้องกัน สำหรับด้านการครองงานครูมีความเห็นว่า มีความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน มีความดีมากที่สุด กรรมการศึกษามีความเห็นว่า มีความซื่อสัตย์ สุจริตมีความดีมากที่สุด ลักษณะพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความมีคุณธรรมจริยธรรมในการครองงานที่เหมาะสมสำหรับการปฏิบัติงาน เป็นลักษณะพึงประสงค์ที่ผู้มีหน้าที่ในการบริหาร โรงเรียน

โรงเรียนประถมศึกษาเป็นโรงเรียนของชุมชน เมื่อทั้งครูและกรรมการศึกษามีความเห็นโดยภาพรวมแล้วว่าผู้บริหารโรงเรียนของตนแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมที่ดั่งงามเหมาะสม ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานในอนาคตก็มีแนวโน้มที่จะมีมากขึ้น แต่ทั้งนี้ผู้บริหารโรงเรียนต้องยึดถือหลักจริยธรรมคุณธรรมในการครองตน ครองคน และครองงานเป็นแนวประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมอยู่ในระดับดี ทั้งภาพรวมและรายด้าน สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ ควรรณรงค์เผยแพร่ให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักในความสำคัญของการเป็นแบบอย่างทางจริยธรรม และพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างได้ในระดับดีมาก

1.2 ด้านการครองตน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ในข้อ การละเว้นจากสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในแต่ละจังหวัดควรรณรงค์ให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาละเว้นจากสิ่งเสพติด เพื่อเป็นแบบอย่างแก่เด็ก เยาวชนซึ่งมีแนวโน้มที่จะติดสิ่งเสพติดประเภทนี้มากขึ้น

1.3 ด้านการครองคน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ในข้อ มีความยุติธรรมไม่ลำเอียงและ การมีบรรทัดฐานในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในแต่ละจังหวัดควรรณรงค์ให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ หันมาให้ความสำคัญในพฤติกรรมเหล่านี้ให้มากขึ้น

1.4 ด้านการครองงาน พบว่าผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดกระบี่ มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรม ในข้อริเริ่มกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนและการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในแต่ละจังหวัดควรรณรงค์ให้ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาหรือผู้บริหารการศึกษาในระดับต่าง ๆ ให้ความสนใจต่อชุมชนที่โรงเรียนตั้งอยู่โดยจัดกิจกรรมให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนทั้งทางตรงและทางอ้อมให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่โรงเรียน

และชุมชน นอกจากนั้นผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาควรจะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ เพื่อที่จะพัฒนางานในหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

1.5 จากที่พบว่าครูและกรรมการศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันในหลายด้านจึงเห็นได้ว่าผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาเป็นที่สนใจจากบุคคลรอบด้าน จึงควรส่งเสริมให้ผู้บริหาร โรงเรียนให้ความสำคัญกับงานความสัมพันธ์กับชุมชน ให้มากขึ้นเพราะชุมชนจะเป็นแหล่งทรัพยากรที่สำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยในอนาคต

เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหาร การศึกษามีการศึกษาอย่างกว้างขวางและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ขอเสนอแนะไว้ดังนี้

2.1 ควรศึกษาพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของบุคคลอื่นที่มีหน้าที่ทางการศึกษาเช่น ครู หรือผู้บริหารระดับสูงขึ้นไป

2.2 ควรศึกษาพฤติกรรมทางคุณธรรม จริยธรรมโดยวิธีการต่าง ๆ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ หรือในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ

2.3 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างทางจริยธรรมของผู้บริหาร โรงเรียน ครู กับพฤติกรรมทางจริยธรรมของนักเรียน

2.4 ควรศึกษาเรื่องนี้โดยขยายผลไปยังระดับเขตการศึกษา ระดับภาคหรือภาพรวมทั้งประเทศ และควรศึกษาเรื่องนี้โดยใช้กลุ่มตัวอย่างในจังหวัด หรือเขตการศึกษาอื่น